



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

# **СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ХХІ СТОЛІТТІ: ЛОКАЛЬНІ, НАЦІОНАЛЬНІ ТА ГЛОБАЛЬНІ КОНТЕКСТИ**

**Збірник матеріалів науково-практичної  
конференції**

18 квітня  
2024 року

Київ 2024

2. Robin Forsberg, Aku-M. Kähkönen, Janna Öberg. Implications of a Finnish and Swedish NATO Membership for Security in the Baltic Sea Region, URL: <https://www.wilsoncenter.org/article/implications-finnish-and-swedish-nato-membership-security-baltic-sea-region> (дата звернення: 10.04.2024).
3. Угода про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною та Фінляндською Республікою [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-90021> (дата звернення: 10.04.2024).

Булик Максим,  
кандидат політичних наук, доцент,  
завідувач кафедри політології та міжнародних відносин,  
Маріупольський державний університет

Скоба Валерія,  
4 курс, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, денна форма навчання,  
освітня програма «Міжнародні відносини»,  
Маріупольський державний університет

## **ЯК ВІЙНА В УКРАЇНІ ЗМІНЮВАЛА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ Е.МАКРОНА**

Для Франції зовнішня політика — це не лише досягнення національних інтересів. Це також справа в політиці ідентичності, перформативний акт, який підкреслює, що республіка все ще має значення.

Прийшовши до влади президент Франції не лише представив себе як молодого та амбіційного лідера країни, а й висловив свій намір реформувати Європейський Союз у різних аспектах та стати провідником єдиної Європи. Макрон переконаний, що лише сильний Європейський Союз дозволить Франції зробити так, щоб її почули у світі. [4] У жовтні 2019 року він заявив, що Європа має стати автономною з точки зору військової стратегії та можливостей і відновити військовий суверенітет. Він також неодноразово пов'язував цю ідею з думкою, що Європі потрібно відновити стратегічний діалог з Росією. [10]

Однак, геополітична ситуація змінилась з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Безпосереднім наслідком російської агресії стала реорганізація внутрішнього балансу сил у Європі. Для більшості європейських держав, включно з Францією, загрози зі Сходу були не першочерговими порівняно з південними загрозами. Сьогодні ж немає жодних сумнівів, що загроза зі Сходу повертається на перший план. [11]

Протягом багатьох років Макрон виконував свою роль спадкоємця таких французьких лідерів, як Шарль де Голль і Жак Ширак, які трималися на відстані від очолюваного США альянсу НАТО і, у випадку Ширака, відкидали занепокоєння Східної Європи. [9] Ще у 2018 році Макрон назвав НАТО «мертвим мозком» — маючи на увазі безвихідь альянсу через розбіжності стратегічних інтересів. Однак з початком повномасштабного вторгнення в Україну, Макрон почав наголошувати на необхідності сильного НАТО в Європі. [4] Крім того, початок цієї серйозної кризи змусив Макрона, який роками наголошував на

необхідності зміцнення Європи в міжнародній безпеці, продемонструвати, як це може виглядати на практиці.

Париж міг би стати провідним постачальником безпеки в регіоні. Але підхід Макрона до Москви після вторгнення визначався його прагненням до різних дипломатичних переворотів. [10] За словами французького дипломата, Макрон «вистрелив собі в ногу», роблячи занадто багато звернень до Москви. Активні, але безрезультатні переговори Макрона з Путіним не принесли очевидних переваг західній дипломатії. Крім того, військові поставки з Парижа в Україну здійснювалися тихо та блідо порівняно з набагато більшими внесками інших держав Західного блоку.

Франція завжди була обережною, залишаючись відкритою для глобального Півдня. Французький президент наполягав на тому, що переговори з Москвою є обов'язковими, щоб уникнути ескалації конфлікту. За словами Макрона в інтерв'ю французькій регіональній пресі, причина, чому ми повинні бути обережними, щоб не принижувати Росію, полягає в тому, що «коли бойові дії нарешті припиняться, ми повинні мати можливість побудувати шлях виходу за допомогою дипломатії». [11]

Помилковий розрахунок щодо сценарію війни призвів до формування образу Макрона як занадто обережного, а навіть слабкодухого політика, який не може виступити лідером об'єднаної Європи. Однак, радикалізація дій Пугіна підштовхувала президента Франції до більш рішучих дій. Макрон бачив, що його здатність керувати в Європі обмежена уявленням про те, що Франція не є добрим союзником.

У червні 2022 року Макрон відвідав Україну разом із канцлером Німеччини Олафом Шольцем, президентом Італії Маріо Драгі та іншими. Після відвідування місць передбачуваних звірств Росії, Макрон ухвалив рішення посилити надання Україні військової допомоги. В першій половині 2022 року, Франція головувала в Євросоюзі. За її сприянням, 23 червня 2022 року, Україна отримала кандидатський статус. Французький лідер висловив підтримку своєї країни та Євросоюзу перемозі України. До лютого 2022 року Макрон скептично ставився до додавання нових членів до ЄС, частково через побоювання спровокувати Росію, схоже, що ситуація змінилася. [7]

Другий українсько-французький форум 10 березня 2023 року засвідчив, що зміни у Франції, насамперед у владі, щодо України дійсно відбуваються. Перший такий форум відбувся рік тому в Парижі на початку лютого 2022 року. Тоді було відчуття, що французькі еліти відверто не мають розуміння з боку України. Цього разу важливо було почути, що французька дипломатія вже змінила свою думку щодо євроатлантичних перспектив України і відкрито говорить про необхідність «виправити помилку Бухареста». Задеклароване на форумі ставлення до євроатлантичних перспектив України стало безперечно важливою новиною. В уряді Франції визнають, що їхня країна пережила період усвідомлення того, що це нова реальність. [14]

Амбіції Макрона полягають у тому, щоб стати європейським лідером, який переміг Росію або принаймні якимось чином розв'язав конфлікт в Україні. Макрон прагнув обговорити майбутні гарантії безпеки для України із різними міжнародними партнерами, включаючи Китай. 6 квітня 2023 року на зустрічі в Пекіні з китайським лідером Сі Цзіньпіном, Макрон прагнув переконати Китай не підтримувати російську агресію в Україні та засудити дії РФ, які назвав «гуманітарними порушеннями». [13]

Після візиту до Китаю, у одному з інтерв'ю, Макрон зазначив, що Європі варто зменшити свою залежність від Сполучених Штатів та уникнути втягнення в можливу конфронтацію через Тайвань. Однак, така заява президента викликала підозри, що він намагається "задобрити" Китай угодою, яка передбачає ігнорування Тайваню в обмін на підтримку Пекіна у забезпеченні миру в Україні.[12]

Франція історично належить до країн, які вважають, що в них є самостійне бачення міжнародних проблем і що необов'язково займати проамериканську позицію з усіх важливих міжнародних питань. Однак, незважаючи на зусилля Макрона, Пекін досі не виявив жодних ознак тиску на Москву з метою припинення вторгнення. У Китаї Макрону не вдалося переконати Сі Цзіньпіна. Президент Франції може думати, що переслідує шляхетну справу, але насправді він потрапляє в гру Китаю, ігноруючи загальноприйнятую міжнародну практику та визнаний механізм вирішення міжнародних суперечок. [8]

Під час конференції в Братиславі в червні 2023 року Макрон визнав, що країни Центральної Європи мали рацію у своєму діагнозі щодо безпекової ситуації. Макрон заявив, що особисто він ніколи не був наївний щодо Росії, але Західна Європа справді не дослухалася попереджень зі сходу. Ця зміна виникає через відчуття того, що попередня політика діалогу з Росією, у перші місяці повномасштабного вторгнення була неефективною [5], як напевно і спроби дипломатичних контактів з Китаєм.

Наразі, Франція хоче бути на передньому краї дискусії щодо розширення Європейського Союзу. І каже, що підтримуватиме Україну «до перемоги». [7] Підтримавши дві головні вимоги Східної Європи — більш тісну координацію з НАТО та чітку дорожню карту членства України, — Макрон змінює розрахунки всередині ЄС якраз у той час, коли його центр політичного тяжіння зміщується на схід. Макрон також змінив свою позицію щодо НАТО. На липневому саміті НАТО 2023 року, Франція рішуче підтримала заявку України на вступ до альянсу, здивувавши деяких союзників. Ця позиція є дивовижною, тому що Франція часто висловлювала подвійне ставлення до НАТО і раніше блокувала плани щодо вступу нових країн до ЄС.

Крім того, Макрон закликав європейців надати Україні двосторонні гарантії безпеки на саміті НАТО, запропонувати країні захист у період, доки не буде забезпечено членство. [9] Французькі дипломати додали, що Франція готова вести переговори з Україною щодо угод, спрямованих на надання їй гарантій безпеки, які допоможуть їй захистити себе у довгостроковій перспективі та запобігти можливим агресіям у майбутньому. [3]

Великобританія стала першою країною, яка підписала подібну угоду з Україною. 16 лютого 2024 року, під час міжнародного турне президента України, подібна угода була підписана і з Францією. Договір практично дослівно повторює амбітні британські формулювання, включаючи юридичні зобов'язання щодо безпеки України. Президент Франції Еммануель Макрон, як і Ріші Сунак, заявив про політичну прихильність до довгострокового виділення коштів на військову підтримку України в обсягах, порівнянних з британськими.

Угоди про безпеку також були укладені після того, як вище військове керівництво ЄС попередило, що Росія може становити серйозну загрозу для членів НАТО та ЄС у найближчому майбутньому. В свою чергу Макрон попередив про «новий етап» загрози з боку Росії. [1] Президент Франції намагається довести важливість більшої підтримки

України, наполягаючи, що безпека Європи поставлена на карту. Макрон зайняв більш жорстку позицію щодо Росії, закликаючи союзників України терміново зробити більше. [6]

Нещодавно, президент Франції, навіть заявив про можливе введення військ країн НАТО на територію України, і відмовився виключити цю можливість. Певні події можна розглядати як прямі причини останніх висловлювань французького лідера, зокрема погіршення позиції українських військ на полі бою та невизначеність у трансатлантичних відносинах напередодні президентських виборів у США. Більш жорстка риторика щодо Росії та введення терміну «стратегічна неоднозначність» (який використовується в контексті доктрини ядерного стримування Франції) також має на меті підтвердити прагнення Франції взяти на себе більшу відповідальність за європейську безпеку. [5]

Припущення про те, що західні війська можуть бути направлені в Україну, має на меті підтвердити рішучість Франції захистити незалежну українську державність у разі краху лінії фронту. Зауваження Макрона викликали величезний резонанс, змусивши союзників дистанціюватися від нього, за одним-двома більш радикальними винятками. Можна було очікувати, що така реакція змусить французького президента відмовитися від своєї заяви, але сталося зовсім навпаки. Схоже, амбіції Макрона полягають у тому, щоб стати європейським лідером, який переміг Росію або принаймні якимось чином розв'язав конфлікт в Україні. Спочатку він вважав мирні переговори, дипломатію та діалог основними засобами досягнення цієї мети. Однак наразі Макрон намагається зробити абсолютно протилежне. [2]

### Література

1. As Ukraine signs French security deal, Macron warns Russia risk reached 'new phase'. URL: <https://www.euractiv.com/section/europe-s-east/news/as-ukraine-signs-french-security-deal-macron-warns-russia-risk-reached-new-phase/> (дата звернення 11.04.24).
2. Emmanuel Macron's Bloodlust over Ukraine — What Is the French President Driven By? URL: [https://www.hungarianconservative.com/articles/opinion/emmanuel-macron\\_war-in-ukraine\\_escalation\\_russia\\_france/](https://www.hungarianconservative.com/articles/opinion/emmanuel-macron_war-in-ukraine_escalation_russia_france/) (дата звернення 09.04.24).
3. France to finalize bilateral security agreement with Ukraine by start of 2024. URL: <https://kyivindependent.com/france-aims-to-finalize-bilateral-security/> (дата звернення 11.04.24).
4. France's Presidential Elections in the Shadow of Ukraine. URL: <https://www.gmfus.org/news/frances-presidential-elections-shadow-ukraine> (дата звернення 08.04.24).
5. France's rhetorical offensive on the war in Ukraine. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-03-08/frances-rhetorical-offensive-war-ukraine> (дата звернення 10.04.24).
6. French parliament votes in favour of Macron's Ukraine strategy. URL: <https://www.rfi.fr/en/france/20240312-french-parliament-to-vote-on-macron-s-ukraine-strategy> (дата звернення 10.04.24).
7. Has the war in Ukraine changed Macron? Allies would love to know. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2023/10/04/france-macron-ukraine-support/> (дата звернення 08.04.24).

8. Macron ‘working on secret plan’ with China to end Ukraine war. URL: <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2023/04/18/emmanuel-macron-working-with-china-end-ukraine-war/> (дата звернення 10.04.24).
9. Macron Is Trying to Get Back on the Right Side of History — and NATO. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-07-08/macron-putin-ties-hold-back-french-nato-push-on-ukraine> (дата звернення 09.04.24).
10. Macron’s response to Russia’s war in Ukraine. URL: <https://www.iiss.org/publications/strategic-comments/2023/macrons-response-to-russias-war-in-ukraine/> (дата звернення 07.04.24).
11. War in Ukraine - France Needs to Reassess its Foreign Policy Options. URL: <https://www.institutmontaigne.org/en/expressions/war-ukraine-france-needs-reassess-its-foreign-policy-options> (дата звернення 07.04.24).
12. Мирні ініціативи Макрона: про що йдеться і до чого тут Китай. URL: <http://surl.li/hakdf> (дата звернення 07.04.2024).
13. Привести Росію до тямі”: Макрон звернувся до лідера Китаю через війну в Україні. URL: <https://tsn.ua/svit/privesti-rosiyu-do-tyami-makron-zvernuvsya-do-lidera-kitayu-cherez-viynu-v-ukrayini-2302024.html> (дата звернення 07.04.2024).
14. Українські уроки для Франції: як велика війна змусила Париж повірити в розширення НАТО. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/03/13/7157863/> (дата звернення 07.04.2024).

Булик Максим,  
кандидат політичних наук, доцент,  
завідувач кафедри політології та міжнародних відносин,  
Маріупольський державний університет

Смотрицький Віталій,  
1 курс, другий (магістерський) рівень освіти,  
освітня програма «Міжнародні відносини»,  
Маріупольський державний університет

## **ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБОРОННОЇ ПОЛІТИКИ ШВЕЦІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ**

Широкомасштабне вторгнення росії в Україну призвело до тектонічних змін у геополітичному ландшафті світу, та, зокрема, Європейського континенту. Північноатлантичний Альянс, становище якого у 2021 р. експерти оцінювали як занепад, отримав нове дихання фактично вперше після закінчення Холодної війни, зіткнувшись не з локальною проблемою, а екзистенційним викликом існуванню усього Заходу [7; 8]. Країни-члени, що тривалий час економили на військовому бюджеті, були змушені переглянути свою оборонні бюджети, не лише через надання військової допомоги Україні, але й необхідність поповнення власних запасів, розгортання нових військових частин, інвестування у підприємства військово-промислового комплексу тощо. Водночас нового імпульсу отримав